

Kompetencje hermeneutyczne w teorii i praktyce akademickiej, red. Małgorzata Kaliszewska, Barbara Kłasińska, Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego 2018, ss. 401, ISBN 978-83-7133-737-6.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2019.11.3-12>

Kategorie użyteczności czy skuteczności powszechnie stosowane w różnych obszarach życia społecznego niestety coraz częściej są też implementowane do pedagogiki. Oczywiście samo w sobie nastawienie na „działaniowość” czy „zadaniowość” nie musi być czymś negatywnym, niemniej może utrudniać dostrzeżenie, że wymiary ludzkiego egzystowania wymkają się tej uproszczonej kategoryzacji. Autorki recenzowanej książki stoją na stanowisku, że formowanie kompetencji hermeneutycznych w ramach akademickiego procesu kształcenia przyczynić się może do zrozumienia przez studentów swojej podmiotowości i aktywizacji potrzeby dojrzałego kierowania swoim rozwojem. Książka jest swoistym dwugłosem, będącym wyrazem troski o dobro polskich środowisk akademickich i potrzebą dzielenia się nie tylko spostrzeżeniami natury diagnostycznej, ale także wiedzą, dorobkiem i doświadczeniem w obszarze kształtowania kompetencji hermeneutycznych.

Właściwy tekst książki zainicjowany został Wstępem, w którym Autorki dzielą się własnym dyskomfortem, jakiego doznawały w toku – jak to ujęły – ich dojrzewania profesjonalnego i towarzyszącego im poczucia braku i niekompletności zawodowych kompetencji przyszłych nauczycieli, pedagogów oraz pracowników socjalnych. Ów dyskomfort zrodził potrzebę podjęcia działań, mających na celu uświadomienie studentom potrzeby samodoskonalenia.

We wprowadzeniu napotykamy stwierdzenia, które mogą budzić pewien niepokój. Po pierwsze, Autorki odwołują się do paradygmatu humanistycznego i konstruktywistycznego, a należy pamiętać, że ten drugi bazuje przecież na subiektywizmie postrzegania rzeczywistości i postuluje, że nikt nie może zaobserwować obiektywnej rzeczywistości. Taka teza rodzi negatywne dla myślenia pedagogicznego konsekwencje. Rację należy przyznać twierdzeniu Auterek, że współczesna demokracja potrzebuje obywateli empatycznych, krytycznie myślących i zdolnych do przekraczania uwarunkowań. Jednak zabrakło tu wyrażenia troski o braki w systemowym kształceniu tożsamości i przynależności studentów, które swoje źródło mają w odcieciu współczesnej edukacji, od klasycznych źródeł filozoficznych i zawężenia aksjologii do wymiaru kompetencji emocjonalnych czy zawodowych.

Rozdział pierwszy zatytułowany *Profesjonalne kompetencje pedagogiczne w świetle literatury przedmiotu. Przesłanki nabywania kompetencji hermeneutycznych* został tak skonstruowany, aby wybrzmiał postulat budowania profesjonalizmu pedagogów i roli kompetencji hermeneutycznych w pracy nauczycielskiej. W tym celu zaprezentowano współczesne stanowiska zawarte w literaturze przedmiotu dotyczące istoty profesjonalizmu. Interesująca jest też część rozdziału poświęcona kształtowaniu warsztatu pracy pedagogicznej, ściśle łącząca te działania z profesjonalizmem, powinnościami, wiedzą oraz umiejętnościami pedagogicznymi i życiowymi. Autorki stawiają wiele ciekawych i poważnych pytań o kształt kształcenia, których wspólnym mianownikiem jest sprze-

ciw wobec klientelizmu w edukacji czy konieczność dbałości o etyczny wymiar nauki i pracy na studiach pedagogicznych.

Rozdział drugi zatytułowany został *Hermeneutyczne i fenomenologiczne inspiracje teoretyczne oraz źródła kompetencji hermeneutycznych dla pedagogów i innych profesji społecznych*. Czytelnik otrzymuje w nim refleksję o relacjach hermeneutyki i pedagogiki zarysowaną na kanwie analizy literatury przedmiotu. Tłem rozważań są relacje hermeneutyki z filozofią, filologią, psychologią, historią, socjologią i antropologią. Niezwykle istotnym wskazaniem, wysuwającym się na pierwszy plan, jest zwrócenie uwagi na znaczenie rozumienia i interpretacji, jako podstawowych kategorii hermeneutyki pedagogicznej, i ich wagi dla jakości przygotowania zawodowego pedagogów i nauczycieli. Niepokoić musi w tym miejscu brak odniesienia się *directe* do hermeneutyki biblijnej, która przecież jest punktem wyjścia do wszelkiej hermeneutyki. Innym niepokojącym wątkiem tego rozdziału jest wyakcentowanie hermeneutyki socjologicznej, która w zachowaniach ludzkich widzi sytuacyjność i utylitaryzm, a nie wiąże ich z aksjologią.

W rozdziale trzecim dokonana została charakterystyka kompetencji hermeneutycznych dla pedagogiki oraz pracy socjalnej. Jako podstawowe wskazane zostały tu sprawność w czytaniu i stosowanie reguł interpretacji tekstu. Następnie w szerszej refleksji natury filozoficznej ciekawie zarysowany został problem postrzegania i rozumienia dualizmów zjawisk w sferze życia, pracy zawodowej i kontaktów z kulturą. O wielkim wyczuciu i pokorze naukowej świadczy postawiona teza, że w pedagogice kategoria niepewności jest czymś niezbędnym, a dualizm pewności i niepewności należy traktować jako czynnik naturalny.

Rozdział czwarty *Ilustracje, dobre praktyki, metody i badania akademickie jako przykłady 'tęsknoty za duchem humanistycznym'* jest okazją do ukazania pewnych tendencji na rzecz humanizacji pedagogiki. Dostarcza także przykładów dobrej praktyki, godnych upowszechnienia w ramach zajęć akademickich, na rzecz doskonalenia kompetencji hermeneutycznych. Niestety fragment zatytułowany „Kompetencja hermeneutyczna a dydaktyka Biblii w wykładni i doświadczeniach niemieckich nauczycieli” musi budzić pewne kontrowersje, jako że znajdują się w nim odniesienia tylko do hermeneutyki protestanckiej, co skutkuje zindywidualizowaniem i sprywatyzowaniem tekstu Biblii, bez uwzględnienia środowiska, w którym powstała, a więc i odrzuceniem religijnego aparatu krytycznego. Przytoczona opinia niektórych środowisk, że przekaz biblijny przez fakt odległości czasowej jest niedostosowany do współczesności i w tym też sensie nieistotny, jest nie do przyjęcia. Odległość czasowa i kontekstualna stwarza pewną trudność, jednak trudno uznać, że w tekstach biblijnych „pojawiają się zamiast dowodów wyłącznie niezgodności i hipotezy”.

Rozdział *Uwarunkowania doskonalenia kompetencji hermeneutycznych w trakcie zajęć programowych. Badania w działaniu* jest ciekawym przykładem przekładania własnych przemyśleń Auterek na działania dydaktyczne. Ukazany został realizowany na przestrzeni kilku lat ich wysiłek aplikowania i doskonalenia kompetencji hermeneutycznych. Teza, że „badania w działaniu” mają szansę stania się jedną z procedur obo-

wiązujących w badaniach akademickich, a także w dydaktyce akademickiej znajduje potwierdzenie dzięki opisanym działaniom podjętym przez Autorki.

Ostatni rozdział został zatytułowany *Dostrzeżone w świetle badań uwarunkowania nabywania i doskonalenia kompetencji hermeneutycznych*. Autorki wracają do motywu, który kierował nimi w pisaniu książki, a którym było podniesienie jakości kształcenia studentów pedagogiki i innych kierunków społecznych przez wzbogacenie dydaktyki akademickiej o odniesienia do humanistycznych aspektów kształcenia. Należy podzielić przekonanie Auterek, że jakość wykonywanej w przyszłości pracy zależeć będzie od poziomu kompetencji hermeneutycznych studenta i ich korelacji z kompetencjami społecznymi i personalnymi.

Pomimo wskazanych pewnych problematycznych treści niniejszą publikację należy wysoko ocenić pod względem treści, metodologii oraz twórczej interpretacji wizji kształcenia. Szczególnie wskazanie na spectrum kompetencji hermeneutycznych jawi się jako godne pochwały, gdyż jest wyrazem zarówno postawienia dojrzałej diagnozy sytuacji polskiej pedeutologii, jak i próbą wskazania remedium na zaobserwowane bolączki.

Ks. dr hab. Jacek Siewiora, prof. MWSE w Tarnowie
e-mail: jasiew@poczta.fm

Alina RYNIO, *Wychowanie do odpowiedzialności. Studium teorii i praktyki pedagogiki integralnej*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2019, ss. 563, ISBN 978-83-8061-668-4

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2019.11.3-13>

Pozycja książkowa dr hab. Aliny Rynio pt. *Wychowanie do odpowiedzialności. Studium teorii i praktyki pedagogiki integralnej* wydana w Wydawnictwie KUL wpisuje się w zainteresowania Autorki problematyką religijno-moralną, pedagogiką katolicką i teorią integralnego wychowania, ogniskując się wokół problematyki wychowania do odpowiedzialności ujmowanego w kategorii budzenia sił życiowych człowieka, czynienia go zdolnym do dobroci, miłości i tworzenia zdrowego moralnie ładu społecznego.

Pedagogika integralna, w którą Autorka wpisuje interesujące ją wychowanie do odpowiedzialności, obejmuje wychowanie fizyczne, zdrowotne, intelektualne, społeczne, patriotyczne, rodzinne, wychowanie w kulturze regionu, wychowanie estetyczne, moralne, aksjologiczne, nie wyłączając wychowania religijnego czy wychowania do pracy. Autorka jest świadoma, że do jego realizacji, potrzebna jest jak najlepsza znajomość tego, co jest specyficzne i charakterystyczne dla natury ludzkiej i poszczególnych etapów rozwojowych, jak również wiedza na temat, co robić, gdy rozwój nie przebiega w sposób harmonijny.

Ze wstępnych założeń, jak również z dokonanych analiz jednoznacznie wynika, że wychowanie do odpowiedzialności rozumiane jest w duchu pedagogiki realistycznej. Jest to celowe nawiązywanie relacji z prawdą i dobrem mające integralny charakter, a w konsekwencji